

NIUW!

HET

ERFSGOED
Menu

Clink!

KASTEEL DOORNENBURG

Kasteel Doornenburg is een prachtig kasteel waar je je direct na binnenkomst door het poortgebouw in de Middeleeuwen waant. Je staat dan op onze mooie voorburch, de grootste van Nederland! Het kasteel is omgeven door een slotgracht en te bereiken via een ophaalbrug. Door de eeuwen heen hebben verschillende families in het kasteel gewoond. Wie waren zij? En hoe woonden zij? In het kasteel Doornenburg hoor je hun verhaal.

Interactieve puzzeltocht/rondleiding

De kinderen worden aan de hand van het verhaal over kasteel Doornenburg en verschillende zoekplaatjes uitgedaagd de verschillen te ontdekken tussen hun eigen situatie nu en hoe het in de Middeleeuwen was. In de educatieve rondleiding wordt geen gebruik gemaakt van plaatjes, maar worden de kinderen tijdens hun rondgang door het kasteel bevraagd en uitgedaagd de verschillen te benoemen tussen hun huidige situatie en de situatie in de middeleeuwen. In zowel puzzeltocht als rondleiding is er ruimte om onderdelen van een harnas te passen.

Doelgroep: groep 1-2-3-4-5-6-7-8

Duur: 60-75 minuten

Max aantal leerlingen 18 (+3 begeleiders)

Kerdoelen: 51 Historische bronnen, 56 cultureel erfgoed

Wonen in een Middeleeuws Kasteel

Reizen in de tijd.

De leerlingen gaan in drietallen zoeken naar antwoorden op vragen en te kijken naar de voorwerpen in de ruimtes om deze te vergelijken met hun eigen huis. Ze overleggen samen hoe het zou zijn om bepaalde dingen te moeten missen en bedenken hoe hun leven er uit zou zien als ze op een kasteel zouden leven. We maken dat zo concreet mogelijk: hoe krijg je een kasteel warm, waar is de kraan, hoe was je je, wat voor spelletjes speel je, enz. Zijn er dingen uit de Middeleeuwen die we nu nog steeds gebruiken? Ze maken praktische opdrachten, puzzelen, doen spelletjes, tekenen en overleggen samen. De leerlingen kunnen na de bezoeken de Middeleeuwen en de 21ste eeuw met elkaar vergelijken aan de hand van de thema's comfort, veiligheid, gebruiken en communicatie.

Doelgroep: groep 5

Duur: 75 minuten

Max aantal leerlingen 30 (+6 begeleiders)

Kerdoelen: 51 Historische bronnen, 52 Tijdvakken, 56 Cultuur erfgoed

Sophia, kasteelvrouwe in de Middeleeuwen

Door goed te kijken naar de voorwerpen in het kasteel, kunnen de leerlingen zich een voorstelling maken hoe het leven van Sophia er uit heeft gezien. Er wordt gewerkt in groepjes van drie. De leerlingen wordt gevraagd te zoeken naar antwoorden op de vragen, te kijken naar de voorwerpen en deze te vergelijken met hun eigen situatie. We maken het zo concreet mogelijk: we brengen het leven van Sophia chronologisch in kaart, er wordt gewerkt met de familiestamboom, wat deed een middeleeuwse kasteelvrouwe de hele dag, hoe was ze gekleed enz. Daarnaast gebruiken we het getijdenboek van Sophia, omdat dat veel duidelijk maakt over haar leven. En we laten de kinderen kennismaken met middeleeuwse taal.

Doelgroep: groep 6

Duur: 75 minuten

Max aantal leerlingen 30 (+6 begeleiders)

Kerdoelen: 1 Informatie verwerven, 12 Woordenschat, 51 Historische bronnen, 56 Cultuur erfgoed

Workshops

Kasteel Doornenburg kent een eigen Garnizoen met leden die 'levende geschiedenis' beoefenen. Deze leden kunnen diverse workshops verzorgen voor groepen.

De volgende workshops zijn te boeken, maar let op: dit gaat buiten het Erfgoedmenu om! De kosten zijn dan voor de school.

Boogschieten (€375,00)

Voor deze workshop wordt een speciale boogbaan opgebouwd en kinderen leren schieten met pijl en boog. Het betreft hier een buitenactiviteit.

Zwaardvechten (€275,00)

Kinderen krijgen uitleg en mogen met houten zwaarden een man tot man gevecht oefenen.

Wapenuitleg (€225,00)

Verskillende soorten wapentuig en gebruik worden uitvoerig uitgelegd; binnen activiteit in het kasteel.

Combinatie van workshops wapenuitleg, boogschieten, zwaardvechten (€425,00)

Valkenier (n.o.t.k)

Een professionele valkenier geeft uitleg over het gebruik van roofvogels in de middeleeuwen.

Alle workshops zijn onder vakkundige begeleiding en duren ongeveer 2 uur.

Groepsgrootte is 25 personen, bij de combiworkshop is de maximale groepsgrootte 35 personen.

Kasteel Doornenburg
Kerkstraat 27 6686 BS Doornenburg
www.kasteeldoornenburg.nl

FORT PANNERDEN

Spannend én verrassend, dat is Fort Pannerden. Een gerestaureerd fort uit 1870, gelegen op de splitsing van de Waal en het Pannerdensch kanaal. Het fort van de Nieuwe Hollandse Waterlinie ligt verborgen onder de aarde, maar is vijf verdiepingen hoog. Vanaf het dak heb je een spectaculair uitzicht!

Ontdek Fort Pannerden

Reizen in de tijd.

In Doornenburg ligt een bijzonder bouwwerk! Wat is dat voor een gebouw en waarom ligt het juist daar, op de splitsing van de rivieren? Wat werd er beschermd en hoe zag het leven van de soldaten eruit? Dat zijn vragen die de leerlingen zelf gaan beantwoorden tijdens een spannend ontdekkingsspel in het fort. Leerlingen speuren in groepjes met een plattegrond en een opdrachtkaart door het fort naar de juiste antwoorden. Lukt het de leerlingen om binnen de tijd zoveel mogelijk te weten te komen? Zijn ze klaar voor het leven op het fort? Welk groepje werkt snel, effectief en weet het meeste soldij te verdienen? Welkom op Fort Pannerden!

Doelgroep: groep 6-7-8

Duur: 2 uur

Max. aantal leerlingen 30 (+2 begeleiders)

Kerdoelen: 52 Tijdvakken, 56 Cultuur erfgoed

Expeditie Waterlinie

Speur mee naar de spannendste forten van Nederland! Fort Pannerden is één van!

Expeditie Waterlinie is een leuke route leuke vol informatie en uitdagingen. Je leert spelenderwijs meer over forten en waterlinies en gaat actief aan de slag met bijvoorbeeld een kleurplaat of puzzel. En via de vijf vragen op de Bingokaart maak je ook nog eens kans op een prijs, zoals toegangskarten voor een fort. Elke speurneus die zijn of haar antwoorden inlevert, krijgt sowieso een Expeditie Waterlinie Diploma. Je kan de bingokaart downloaden via: www.expeditiewaterlinie.nl.

Rond Fort Pannerden is een route uitgezet met 12 posters. Op de posters vind je een QR-code zodat je antwoord krijgt op de vragen.

Doelgroep: groep 3-4-5-6-7-8

Duur: ca. 2 uur, buitenactiviteit

Max. aantal leerlingen 30 (+2 begeleiders)

Kerdoelen: 56 Cultuur erfgoed

Belevingsroute: Trotseer de elementen

Zin om het fort en het natuurgebied rondom het fort te beleven? Doe dan de belevingsroute! Door middel van een route-boekje met zintuigprikkelende opdrachten en weetjes word je al wandelend geleid door de ruige natuur rondom Fort Pannerden. Al doende krijg je meer informatie over fort, Klompenwaard, flora, fauna én omgeving!

Doelgroep: groep 1-2-3-4-5-6-7-8

Duur: 1,5 uur

Max. aantal leerlingen 30 (+2 begeleiders)

Kerdoelen: 40 planten en dieren in de eigen leefomgeving, 47 ruimtelijke inrichting

Fortverhalen

Fortverhalen is een belevingstocht waarin historisch inzicht gegeven wordt over Fort Pannerden en zijn omgeving. Waar diende het fort voor? Hoe functioneerde het fort in een woelige, totaal andere wereld dan de huidige? Het antwoord daarop vind je via deze audiotour vol afwisseling, in een indrukwekkende tocht. Deze rondgang in het gangenstelsel van het fort is spannend bovendien!

Doelgroep: groep 4-5-6-7-8

Duur: 1 uur, draag warme kleding

Max. aantal leerlingen 30 (+2 begeleiders)

Kerdoelen: 47 ruimtelijke inrichting, 51 historische bronnen, 56 cultureel erfgoed

Expeditie Fort Pannerden

Aan de hand van het verhaal van Willem Derksen, die in de Eerste Wereldoorlog was gelegerd op Fort Pannerden, doe je een spannende puzzlexpeditie door duistere gangen en kamers. Willem woonde vier jaar lang op het Fort en als hij niets te doen had ging op verkenning. Aan de hand van het zakboek van Willem ga je zelf op verkenning. Waar heeft Willem zijn magische amulet verstopt? Doe het hangmatspel, speur naar uilen, hijs munitie en kraak de code!

Doelgroep: groep 4-5-6-7-8

Duur: 1 uur

Max. aantal leerlingen 30 (+2 begeleiders)

Kerdoelen: 1 Informatie verzamelen, 51 Historische bronnen, 53 Personen en gebeurtenissen, 56 Cultureel erfgoed

Fort Pannerden
Waldijk 1 6686 MV Doornenburg
www.fortpannerden.eu

OORLOGSMUSEUM NIEMANDSLAND

Oorlogsmuseum Niemandland in Gendt vertelt het verhaal over de zware strijd die is gevoerd tijdens de Tweede Wereldoorlog in de Betuwe. 198 dagen lang is er gevochten na operatie Market Garden.

Museumbezoek

In het museum zijn o.a. bodemvondsten en persoonlijke bezittingen van burgers en militairen te vinden, die gewoond en gevochten hebben in de Betuwe. Met touchscreen schermen en persoonlijke verhalen van bewoners uit de Betuwe leren de leerlingen het verhaal kennen dat zich in de Betuwe heeft afgespeeld. De leerlingen worden geprikkeld om na te denken over de verschillen tussen toen en nu. Vrijheid is niet vanzelfsprekend, vrijheid is een werkwoord; dit proberen wij de leerlingen mee te geven om dagelijks aan te werken.

Doelgroep: groep 8

Duur: 1,5 uur

Max. aantal leerlingen: 30 (+2 begeleiders)

Kerdoelen: 1 Informatie verwerven, 4 Informatie opzoeken, 51 Historische bronnen, 52 Tijdvakken, 53 Personen en gebeurtenissen, 56 Cultuur erfgoed

Niemandland op wielen

Met een omgebouwde GMC-truck uit 1943 brengt oorlogsmuseum Niemandland het verhaal van de Tweede Wereldoorlog in de Betuwe naar het schoolplein. Op interactieve wijze ervaren de leerlingen hoe de Tweede Wereldoorlog was voor de geallieerden, de nazi's en de lokale bevolking in de Betuwe. Hiermee komt een uniek stukje geschiedenis tot leven.

Museum Niemandland op wielen is te reserveren voor scholen. Er is een compleet samengesteld pakket beschikbaar inclusief een werkboek en een museumbezoek.

Doelgroep: groep 8

Duur: 1,5 uur

Max. aantal leerlingen: 30 (+2 begeleiders)

Kerdoelen: zie boven

Oorlogsmuseum Niemandland
Nijmeegsestraat 19a 6691 CK Gendt
www.museumniemandland.nl

MEA VOTA

Het landgoed Mea Vota ligt midden in een woonwijk die naar het landgoed is genoemd. Op een deel van dit landgoed is het tuinbouwmuseum "De Hofsteej" gevestigd met een aantal historische kassen. In het museum is een permanente tentoonstelling ingericht waarin een beeld wordt gegeven van gereedschappen en werktuigen waarmee vroeger de Huissense tuinders het land bewerkten en hun producten verbouwden. In de kassen worden hoofdzakelijk druiven geteeld zoals dat vroeger gebeurde. Het onbebouwde deel van het landgoed wordt gebruikt voor de teelt van zacht fruit en diverse groenten. Een bijzondere plek om het tuinbouwverleden van Huissen te leren kennen!

Museumbezoek

Leerlingen maken tijdens een uitdagend opdrachtenspel kennis met de historische plek en de collectie van het tuinbouwmuseum. Ze leren dat de komst van kassen in de regio een bijzondere geschiedenis kent en wat dat betekende voor de plaatselijke voedselproductie en de bewoners van de streek. De leerlingen ontdekken het productieproces van groenten en fruit in kassen.

Doelgroep: Groep 6

Max. aantal leerlingen: 35 (+3 begeleiders)

Duur: 1,5 uur

Vorbereiding op school: 30 minuten

Bekijk de lesbrief 'Klas in de Kas' en bespreek de persoonlijke uitnodiging voor de leerlingen van Catho, een meisje dat vroeger thuis meewerkte op een hofsteej. Maak groepen van 4 – 5 leerlingen en nummer de groepjes.

Optionele voorbereiding: 60 minuten

Thema activiteit: Eten wat de pot schaft

Kerdoelen: 40 Planten en dieren herkennen, 41 Bouw van organismen, 51 Historische bronnen, 56 Cultuur erfgoed

Mea Vota
Boskoops Glorie 33 6851 VH Huissen
www.mea-vota.info

DOMINICANENKLOOSTER HUISSSEN

In 1858 betrokken de eerste Dominicanen het klooster, toentertijd een landhuis.

De bekende architect Pierre Cuypers (1827 – 1921) bouwde het U-vormige kloostercomplex en de kapel. Later heeft het klooster nog een aantal verbouwingen en uitbreidingen ondergaan tot wat het nu is, met in 2018 de meest recente toevoeging: de realisatie van de Herberg.

Momenteel wonen er nog twee Dominicaner paters. Het klooster is nu een plaats voor bezinning waar allerhande activiteiten worden georganiseerd.

Kloosterbezoek

Middels een rondleiding maken de leerlingen kennis met het de geschiedenis van het klooster en zijn bewoners. Het is mogelijk een rondleiding uit te breiden met een bezinningsritueel. Dit kan variëren van een kort klankschalenconcert tot een korte viering waarbij leerlingen een kaars mogen aansteken en een wens uitspreken. Dit wordt op maat gemaakt in overleg met de school.

Doelgroep: Groep 7-8

Max. aantal leerlingen: 15

Duur: 60 tot 90 minuten

Kerdoelen: 34 Leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van jezelf en anderen. 51 Historische bronnen, 56 Cultuur erfgoed.

Bijzonderheden:

De rondleiding kan worden uitgebreid met een kort klankschalen concert en/of ritueel in de vorm van een eenvoudige viering.

Dominicanenklooster Huissen
Stadsdam 1 6851 AH Huissen
www.kloosterhuissen.nl

RIJKSMUSEUM AMSTERDAM

Het Rijksmuseum in Amsterdam is een historisch museum waarin altijd iets nieuws te ontdekken is. Het Rijksmuseum kijkt met de blik van nu naar de kunst van toen. In het Rijksmuseum komt lesstof tot leven. Onder het mom: 'Alle kinderen naar De Nachtwacht', verzorgt het Rijksmuseum gratis busvervoer van en naar het museum in combinatie met een educatief programma. De keuze van het programma gaat in overleg met het Rijksmuseum, een combinatie van meerdere programma's is mogelijk.

Kerdoelen: 1 Informatie verzamelen, 4 informatie verwerken, 51 Historische bronnen, 52 tijdvakken, 53 Historische personen en gebeurtenissen, 56 Cultureel erfgoed.

Rondleiding Proef de geschiedenis

Doelgroep: groep 4-5-6-7-8

Duur: 1,5 uur

1 of 2 begeleiders per 15 leerlingen

Expeditie Rijksmuseum

Doelgroep: groep 6-7-8

Duur: 2,5 uur

max. 36 leerlingen (+ 3 tot 6 begeleiders)

Workshop Ontdekkers en Reizigers

Doelgroep: groep 5-6-7-8

Duur: 2 uur

max. 32 leerlingen (+ 2 tot 6 begeleiders)

Workshop Sporenonderzoek naar Rembrandt

Doelgroep: groep 5-6-7-8

Duur: 2 uur

max. 32 leerlingen (+ 2 tot 6 begeleiders)

Rijksmuseum
Museumstraat 1 1071 XX Amsterdam
www.rijksmuseum.nl

NEDERLANDS OPENLUCHTMUSEUM

Het Nederlands Openluchtmuseum is hét museum waar je de geschiedenis van Nederland kunt beleven. Je maakt een boeiende en actieve reis door het verleden, altijd gericht op ervaren leren door zelf actief onderwerpen te onderzoeken en ontdekken. Voor ieder onderwijs type biedt het Openluchtmuseum verschillende mogelijkheden. Het Nederlands Openlucht Museum biedt de volgende activiteiten (alle activiteiten zijn voorzien van een lespakket):

Keuterboeren

De leerlingen ontdekken waar voedsel vandaan komt op de boerderij van vroeger. De kinderen gaan met de tractor mee naar het land en gaan er de boerin helpen. Hier gaan ze hard aan het werk en moeten de handen uit de mouwen. In de keuken gaan ze aan de slag met de producten die van de dieren en het land komen. Samen met de boerin bereiden ze bijna vergeten gerechtjes. Wel eens drie-in-de-pan of bruine bonen met spek gegeten? Wie hard werkt krijgt trek en daarom wordt dit project gezellig afgesloten met een zelfgemaakte maaltijd in de keuken.

Doelgroep: groep 1-2

max. aantal leerlingen: 30

Duur: 2 uur

Kerdoelen: 39 Milieu, 40 Planten en dieren herkennen, 41 Bouw van organismen

Wat wil je later worden?

Tijdens dit project ontdekken leerlingen van groep 3 en 4 het leven van leeftijdsgenootjes van vroeger. In het oude dorpsschooltje Lhee vertelt de museumdocent over de verschillen tussen de school van vroeger en nu. Er worden kleine rollenspelletjes gedaan en kinderen leren schrijven op een leetje. Daarna gaan ze, net als vroeger, aan het werk en leren ze verschillende ambachten kennen.

Doelgroep: groep 3-4

max. aantal leerlingen: 30

Duur: 2 uur

Kerdoelen: 1 Informatie verzamelen, 4 Informatie verwerken, 51 Historische bronnen

Brood! Dat koop je toch in de winkel?

De leerlingen ontdekken wat er allemaal gedaan moet worden om een brood te maken. In groepjes gaan ze aan de slag om opdrachten uit te voeren en vragen te beantwoorden. Spelenderwijs maken ze kennis met de verschillende granen en zaden en het zware werk van vroeger, zoals ploegen, dorsen en malen. Natuurlijk wordt er ook een eigen broodje gebakken boven een warm houtskoolvuur.

Doelgroep: groep 3-4-5-6

Aantal leerlingen: 30 tot 120

Duur: 2 uur

Kerdoelen: 39 Milieu, 40 Planten en dieren herkennen, 41 Bouw van organismen.

Bakkers en Boeren

Voor dit project wordt de klas verdeeld in twee groepen: de bakkers en de boeren. Leerlingen gaan actief aan de slag en doen het werk zoals dat vroeger gebeurde in de bakkerij of op het land. Tot de burgemeester de groepen samen wil brengen en aan de bakkers en boeren vraagt om samen een probleem op te lossen. Al doende ontdekken de leerlingen dat ze elkaar keihard nodig hebben. Ieder beroep heeft eigen specialiteiten en door samen te werken bereiken ze hun doel. Zo komen ze erachter dat vooroordelen niet altijd waar hoeven te zijn...

Doelgroep: groep 3-4

max. aantal leerlingen: 30

Duur: 2 uur

Kerdoelen: 40 Planten en dieren herkennen, 41 Bouw van organismen

Dossier Bouwen

Bouwen kan op verschillende manieren en met verschillende materialen. Vroeger, bijvoorbeeld in de 18e en 19e eeuw, ging dat heel anders dan nu. Hoe een huis eruitzag was vroeger vooral afhankelijk van de beschikbare bouwmaterialen uit de buurt, de welvaart van de eigenaar en de tradities van de omgeving. Tijdens dit project maken leerlingen kennis met oude bouwtechnieken en gaan ze zelf aan de slag!

Zo maken ze een wand van wilgentenen en leem, leggen ze dakpannen en een tegelvloer en zetten ze samen een gebint op. Wat een gebint is, kunnen de leerlingen met eigen ogen zien in de boerderijen in het museum.

Doelgroep: groep 6-7-8

max. aantal leerlingen: 30

Duur: 2 uur

Kerdoelen: 45 Bouwen en ontwerpen, 56 Cultureel erfgoed

Het nieuws van toen

De interactieve tentoonstelling Canon van Nederland laat de Nederlandse geschiedenis zien aan de hand van de tien tijdvakken. Tijdens het Canonproject voor leerlingen van groep 7/8 gaan leerlingen aan de slag met een eigen geschiedenisjournaal. Van tevoren kiezen leerlingen twee tijdvakken die ze graag willen onderzoeken. Vervolgens duiken ze in het museum als historische reporters de gekozen tijdvakken in. Met behulp van een tablet maken je leerlingen foto's en video's, zowel in de Canon als in het museum-park zelf. Alle opnames van de hele klas worden samengevoegd tot een historisch journaal Het Nieuws van Toen. Terug op school kun je het zelf gemaakte journaal nog eens terugkijken met de klas!

Doelgroep: groep 7-8

max. aantal leerlingen: 30

Duur: 3 uur

Kerdoelen: 51 Historische bronnen, 52 Tijdvakken, 53 Historische personen en gebeurtenissen, 56 Cultureel erfgoed

Nederlands Openluchtmuseum
Hoferlaan 4 6816 SG Arnhem
www.openluchtmuseum.nl

Stichting Clink!
Van Ambestraat 1
6681 AK Bemmel
www.clink.nl
0481 - 234423

